

УДК 341.326:351.862.4:35540:356.251

Усов Д. С.

канд. юрид. н.,

здобувач Военної академії імені Євгенія Березняка,

к. 33, вул. Князів Острозьких, 45/1, м. Київ, 01015, Україна

E-mail: 0677443745s@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6089-777X>

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2024.38.25>

ЗАКОНОДАВЧЕ УНОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Належний рівень економічного розвитку держави залежить від значної кількості чинників, зокрема політичних, військових, соціальних. Чільне місце серед них посідає інформаційний чинник, адже в сучасних умовах наявність достовірних даних щодо фактичних економічних явищ, процесів, показників, планів і можливостей інших держав (країн-партнерів, країн-конкурентів, нейтральних країн, транснаціональних корпорацій, а також держав-агресорів) дає змогу на національному рівні розробляти стратегію і тактику забезпечення національних економічних інтересів. Отримання інформації в економічній сфері є особливо актуальним для України, яка, з огляду на низку обставин, опинилась у скрутному економічному становищі. У статті визначено перелік і зміст принципів розвідувальної діяльності в економічній сфері, що мають бути унормовані на законодавчому рівні. За підсумками дослідження визначено, що принципи розвідувальної діяльності в економічній сфері – це основоположні правила, яких мають дотримуватися її суб'єкти під час виконання покладених на них завдань з одержання інформації економічного характеру. Закріпленню на законодавчому рівні підлягають такі принципи розвідувальної діяльності: законності (правило чіткого та неухильного дотримання суб'єктами розвідувального співтовариства Конституції та законів України); незалежності від інших, окрім державних, інтересів; підзвітності й підконтрольності визначеним законом державним органам; безперервності (здійснення розвідувальної діяльності безупинно, незалежно від обставин і часу, а також неможливість припинення повноважень розвідувального органу без їх передачі іншій державній структурі). Зазначені принципи мають поширюватися на всі види розвідувальної діяльності, зокрема в економічній сфері.

Ключові слова: принципи, законодавство, розвідувальна діяльність, економічна сфера, законність, незалежність, політологія, правове регулювання.

Постановка проблеми. Суверенітет і територіальна цілісність держави мають бути забезпечені й захищені, передусім, економічно. Політологічний аналіз історичного та сучасного досвіду зарубіжних країн дає змогу стверджувати, що розвинена і стійка економіка дає можливість забезпечувати: ефективне функціонування всіх галузей господарства та належний рівень й зростання добробуту населення, вагомі досягнення в науці й освіті, самостійність і незалежність у міжнародних відносинах, боєздатність збройних сил. Отже, чим вищий рівень розвитку економіки, тим більшим суверенітетом володіє держава, тим вищим є її потенціал у забезпеченні достатку, прав і свобод власних громадян.

Належний рівень економічного розвитку держави залежить від значної кількості чинників, зокрема політичних, військових, соціальних. Чільне місце серед них

посідає інформаційний чинник, адже в сучасних умовах (процеси безкомпромісного політичного й військово-політичного протистояння, жорстка економічна конкуренція, інформатизація та цифровізація) наявність достовірних даних щодо фактичних економічних явищ, процесів, показників, планів і можливостей інших держав (країн-партнерів, країн-конкурентів, нейтральних країн, транснаціональних корпорацій, а також держав-агресорів) дає змогу на національному рівні розробляти стратегію і тактику забезпечення національних економічних інтересів.

Отримання інформації в економічній сфері є особливо актуальним для України, яка, з огляду на низку обставин, опинилась у скрутному економічному становищі.

Аналіз останніх досліджень. Окремі проблеми сучасної розвідувальної діяльності у своїх працях намагались розв'язати такі вітчизняні вчені, як С.В. Албул, В.В. Баліцький, А.Л. Баланда, В.В. Бурба, М.Л. Грібов, Д.А. Міночкін, Д.А. Міщенко, С.П. Мокляк, С.П. Мосов, А.М. Нсер, С.М. Пик, В.О. Паливода, М.А. Погорецький, В.В. Процаєв, П.Я. Пригунов, Д.Г. Радов, Д.О. Філіп, В.Д. Фірсов, А.М. Черняк, С.М. Шаптала та ін. Проте в їхніх працях бракує уваги до питань розвідувальної діяльності саме в економічній сфері, зокрема не визначено усталений перелік принципів цієї діяльності, що підлягають законодавчому унормуванню.

Метою статті є визначення переліку та змісту принципів розвідувальної діяльності в економічній сфері, що мають бути унормовані на законодавчому рівні.

Методологічну основу дослідження становить загальний діалектичний метод наукового пізнання реальних явищ, а також їхніх зв'язків із практичною діяльністю розвідувальних органів України. Спеціальними (політологічними) методами, використаними під час дослідження, є: критико-діалектичний, системно-структурний, порівняльний, соціологічний, інституціональний, дійовий, функціональний та ін. У процесі дослідження проведено політологічний аналіз норм Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, законів України (чинних та скасованих – у різних редакціях) «Про розвідку», «Про розвідувальні органи України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Бюро економічної безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність» та інших нормативно-правових актів, їхніх проектів.

Виклад основного матеріалу. Розвідувальна діяльність належить до найбільш важливих (невід'ємних) видів діяльності держави та її органів. Принципи таких видів діяльності зазвичай визначаються у законодавчих актах. Так, ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» установлює, що ОРД ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

У ст. 4 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» для її суб'єктів встановлено такі принципи: законність; повага й дотримання прав і свобод людини та громадянина; позапартійність; безперервність; конспірація, поєднання гласних та негласних форм і методів діяльності; комплексне використання правових, профілактичних та організаційних заходів; адекватність заходів щодо захисту державної безпеки реальним і потенційним загрозам; взаємодія з органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами; підконтрольність і підзвітність відповідним органам державної влади в межах, передбачених зако-

ном. Майже аналогічний перелік принципів установлено у ст. 3 Закону України «Про Державну прикордонну службу України».

Ст. 3 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України», окрім загальних принципів, притаманних різним видам державно-правової діяльності (верховенства права, законності, політичної нейтральності та позапартійності, взаємодії з іншими державними органами), визначено також специфічні, які не зустрічаються в такому вигляді в інших законах: пріоритетності додержання прав, свобод та **інтересів фізичних та юридичних осіб**; оперативності; відкритості та прозорості діяльності Бюро економічної безпеки України для суспільства та громадського контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам; незалежності від інших, окрім державних, інтересів; персональної відповідальності кожного працівника; справедливості; неупередженості; єдиноначальності в реалізації повноважень Бюро економічної безпеки України.

У КПК України принципам кримінального процесу присвячено другу главу – «Загальні засади кримінального провадження». До них зараховано: законність; рівність перед законом і судом; повагу до людської гідності; забезпечення права на свободу й особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємницю спілкування; невтручання в приватне життя; недоторканність права власності; презумпцію невинуватості й забезпечення доведеності вини; свободу від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї; заборону двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне й те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свободу в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічність; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумність строків; мову, якою здійснюється кримінальне провадження.

Водночас у чинному Законі України «Про розвідку» ні принципів, ні власне «основних засад» розвідки не визначено. Вивчення документів, якими супроводжувалися розроблення, подання та прийняття зазначеного нормативного акта Верховною Радою України (порівняльні таблиці, пояснювальні записки, висновки головного комітету та головного юридичного управління, подання), не дає змоги встановити причини та підстави такого підходу законодавця.

Окрім того, у зауваженнях Головного юридичного управління апарату Верховної Ради України до проекту цього закону (реєстраційний № 2412-д) неодноразово зазначається, що він не відповідає принципам верховенства права та юридичної визначеності. Тобто досліджуваний нормативно-правовий акт сам по собі порушує основоположну засаду, закладену законодавцем у багатьох інших видах діяльності.

Невизначеність у питаннях принципів розвідки (розвідувальної діяльності) загалом призводить до невизначеності принципів розвідувальної діяльності і в економічній сфері. Будь-яких кількісних показників негативного впливу такої невизначеності на кінцеві результати цієї діяльності вивести неможливо. Проте очевидним є власне факт негативного впливу, оскільки діяльність, позбавлена принципів (до яких належать й організаційні), буде безуспішною.

Слід зауважити, що Закон України «Про розвідку» було прийнято на заміну іншого законодавчого акта – Закону України «Про розвідувальні органи України». У ст. 3 останнього було визначено принципи діяльності розвідувальних органів України: законності; поваги й дотримання прав і свобод людини та громадянина; безперервності; поєднання в межах, визначених законом, гласних і негласних методів і засобів; розмежування сфер діяльності розвідувальних органів, взаємодії та координації їх діяльності; незалежності й оперативності в поданні розвідувальної інформації; позапартійності; підконтрольності та підзвітності відповідним органам державної влади в межах, передбачених законом. Останнім реченням указаної статті визначалося, що діяльність розвідувальних органів не може використовуватися для виконання не передбачених цим Законом завдань.

Уважаємо невинуватим те, що законодавець не визначив принципів розвідувальної діяльності в новому законі. Натомість перелік принципів, установлених Законом України «Про розвідувальні органи України», не є досконалим. Передусім це стосується загальних принципів, тобто тих, які притаманні й іншим видам державно-правової діяльності.

У цій роботі ми будемо ґрунтуватися на твердженні про те, що принципи законності, поваги до гідності та дотримання прав і свобод людини, взаємодії з органами управління й населенням, гуманізму, рівності перед законом, соціальної справедливості, позапартійності поширюються на будь-який державно-правовий інститут, а отже, їх варто вважати загальними принципами розвідувальної діяльності в економічній сфері. Окрім того, до цієї категорії слід віднести й організаційно-управлінські принципи, оскільки вони є тими правилами, за якими здійснюється державне управління в будь-якій сфері суспільних відносин. Зокрема, йдеться про принципи науковості, плановості та координації (Hribov & Kozachenko, 2022).

Окрім того, проблемним питанням, яке стосується наведених вище загальних принципів розвідувальної діяльності в економічній сфері як різновиду державно-правової діяльності, є їх застосування в контексті екстериторіальності розвідки.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про розвідку», розвідувальні органи для виконання завдань і здійснення функцій, передбачених цим Законом, проводять розвідувальні заходи за межами України та мають право проводити розвідувальні заходи з території України, якщо вони безпосередньо пов'язані зі здійсненням розвідувальної діяльності за межами України або спрямовані на здобування розвідувальної інформації, що має джерело походження за межами України.

Безперечно, принципи законності, поваги до гідності й дотримання прав і свобод людини та громадянина гуманізму, інших, власне, складників верховенства права стосуються всіх заходів, що проводяться розвідувальними органами всередині України. Це, серед іншого, втілено в ч. 2 ст. 15 зазначеного Закону, де відзначено, що розвідувальний орган може розпочати проведення розвідувальних заходів, передбачених ч. 1 цієї статті, стосовно особи, яка перебуває на території України на законних підставах і яку ідентифіковано під час проведення розвідувального заходу за пошуковими критеріями, виключно на підставі рішення суду. У такому разі за рішенням керівника розвідувального органу проведення розвідувального заходу за пошуковими критеріями може бути продовжено на строк до отримання рішення суду, але не більше ніж на 72 години з моменту ідентифікації особи.

Про надання судового дозволу на проведення будь-яких розвідувальних заходів поза межами України в Законі не йдеться, що є цілком закономірним. Українські суди не наділені компетенцією надавати дозвіл на проведення будь-яких негласних заходів на територіях інших держав. Із позицій законодавства переважної більшості країн світу негласні заходи, що проводяться на їхній території розвідувальними органами України, будуть незаконними та кримінально караними.

Тобто щонайменше принципи законності й дотримання прав і свобод людини та громадянина в частині проведення розвідувальних заходів у сфері економіки на території інших країн не працює. Окрім того, цими заходами порушується як законність, так і зазначені права.

Безперечно, у цьому контексті йдеться виключно про розвідувальні заходи негласного характеру. Адже розвідувальна діяльність в економічній сфері, що здійснюється відкрито (шляхом отримання інформації дипломатичними каналами, із застосуванням аерокосмічних засобів візуального обстеження та спостереження, аналізу інформації, одержаної з відкритих джерел) не порушує ні законів, ні прав і свобод окремих осіб.

Коли ж із метою одержання розвідувальної інформації економічного характеру негласно проводиться зняття інформації з електронних інформаційних систем, розташованих за межами України, або ж прослуховування телефонних розмов іноземних абонентів, що використовують мережі стільникового зв'язку своїх країн, то, безумовно, порушуються їхні фундаментальні права, а отже, й принцип законності. Те саме стосується і вивідування такої інформації через агентурну мережу шляхом упровадження розвідників у відповідне середовище.

Окрім того, як слушно зазначено в аналітичному посібнику «Розуміння підзвітності розвідки», у демократичних державах мають існувати законодавчо визначені обмеження щодо інформації, що може бути добута розвідувальними органами. Зокрема, заборонено збирати інформацію про осіб, якщо вони не становлять загрозу національній безпеці, інформацію про законну політичну та громадську діяльність осіб, а також збирати інформацію з метою задоволення особистих або специфічних, не пов'язаних із захистом національної безпеки, потреб працівників розвідувальних органів або інших осіб. Також у демократичних суспільствах розвідувальним органам заборонено збирати відомості про представників певних професій: адвокатів, журналістів, парламентарів, церковнослужителів і лікарів, якщо такі органи не доведуть безспірність підстав уважати представників таких професій причетними до завдання шкоди національній безпеці (Villz, 2010).

Таким чином, принципи законності й дотримання прав і свобод людини та громадянина в частині проведення розвідувальних заходів у сфері економіки мають належати до принципів розвідувальної діяльності в економічній сфері. Проте їх дія повинна стосуватися лише тих випадків, коли розвідувальна інформація економічного характеру збирається з території України та щодо об'єктів, які розташовані всередині країни.

Цей підхід є цілком виправданим, оскільки він відповідає міжнародній практиці та набув особливої актуальності у зв'язку зі здійсненням російською федерацією повномасштабної збройної агресії проти України. Убачається очевидним те, що сьогодні Україна, здійснюючи розвідку в економічній сфері, не має орієнтуватися на дотримання прав і свобод громадян країни-агресора, її союзників та держав, які прямо або опосередковано сприяють економічній стабільності росії.

Водночас економічну розвідку слід проводити також на території країн – партнерів України, зокрема тих, від фінансової допомоги яких залежить військово-політична та соціально-економічна ситуація в державі. Адже для політичного керівництва країни надзвичайно важливою є достовірна інформація про реальні наміри урядів цих держав і керівництва транснаціональних корпорацій щодо фінансової підтримки України, її обсягів та термінів, а головне – дійсних мети й завдань. Слід урахувати, що в країн-партнерів, окрім підтримки України, є власні економічні цілі, які можуть приховуватися.

У цьому разі постає проблема: проведення розвідувальної діяльності в економічній сфері відносно країн партнерів із використанням негласних засобів є не лише ознакою, а прямим показником відсутності до них довіри. У разі викриття такої діяльності допомогу може бути згорнуто або суттєво зменшено.

На наше переконання, це не є перепоною для проведення розвідувальної діяльності в економічній сфері відносно країн-партнерів. Ризик викриття розвідки повинен бути нівельований такими методами та засобами, організацією й тактикою, які дадуть змогу звести його до мінімуму.

З огляду на викладене вище, у площині розвідувальної діяльності в економічній сфері загальні принципи такої діяльності, як і принципи розвідки загалом, мають бути офіційно сформульовані (закріплені в законі) з урахуванням специфіки екстериторіальності.

Причому якщо розуміти законність як чітке й неухильне додержання Конституції та законів саме України, то зміни можна не вносити. Інша справа щодо поваги до гідності й дотримання прав і свобод людини та громадянина. Адже якщо носіями необхідної економічної інформації є особи, які перебувають на території інших країн та не мають громадянства України, то під час здійснення економічної розвідки дотримання їхніх прав і свобод є не обов'язковим.

Таким чином, наш попередній висновок (про недоцільність розмежування принципу законності з принципом та дотримання прав і свобод людини і громадянина у площині) не може бути застосований у розвідувальній діяльності в економічній сфері. Він є справедливим лише відносно тих видів державно-правової діяльності, що здійснюються всередині країни, а також тих видів екстериторіальної діяльності, які не пов'язані із застосуванням негласних методів отримання інформації.

Водночас неможливо з етичних і дипломатичних міркувань на законодавчому рівні закріпити те, що права однієї категорії людей є більшою цінністю, ніж права інших (зокрема, громадян і посадових осіб країн-партнерів та фінансових донорів України).

Таким чином, із двох загальних принципів, які були задекларовані у скасованому Законі України «Про розвідувальні органи України» (законності та поваги й дотримання прав та свобод людини і громадянина), для розвідувальної діяльності в економічній сфері слід застосовувати лише один (принцип законності у його розумінні як правила, за яким ця діяльність проводиться, з чітким та неухильним дотриманням Конституції та законів України). Цей принцип, з одного боку, охоплює усі дії суб'єктів розвідувального співтовариства та захищає права і свободи людей у межах території України, а з іншого – не поширюється на території інших країн та осіб, які там перебувають.

Отже, принцип законності – це єдиний принцип суто юридичного характеру, що повинен бути дотриманий, фактично та формально визначений щодо здійснення розвідувальної діяльності в економічній сфері.

Є також інший загальний принцип, що відповідає такому підходу. Проте він має здебільшого політичний, а не юридичний характер. Цей принцип впливає зі ст. 3 Закону України «Про Бюро економічної безпеки», де його окреслено як «незалежність від інших, окрім державних, інтересів».

Зазначений принцип має украй велике значення для розвідувальної діяльності в економічній сфері, адже розвідувальні органи держави повинні працювати винятково на інтереси всього громадянського суспільства. Відповідно до наших попередніх досліджень, розвідувальна діяльність в економічній сфері має здійснюватися винятково з метою одержання інформації економічного характеру, необхідної політичному керівництву держави для прийняття тактичних і стратегічних рішень щодо забезпечення та зміцнення державного суверенітету, національної безпеки (зокрема, економічної та інформаційної), а також сталого соціально-економічного розвитку держави, добробуту її громадян. Так зване державно-приватне партнерство (Palyvoda, 2022; Balanda & Cherniak, 2022) під час розвідувальної діяльності в економічній сфері має виключати ризики зрощування влади та бізнесу з утворенням олігархічного симбіозу, що не має своєю метою забезпечення економічної безпеки держави та зростання рівня соціально-економічного забезпечення населення.

Із принципом незалежності від інших, окрім державних, інтересів тісно пов'язаний інший загальний принцип, зазначений у ст. 3 Закону України «Про Бюро економічної безпеки». Ідеться про принцип підзвітності й підконтрольності визначеним законом державним органам. Його можна віднести як до юридичних (адже у його формулюванні є відсилання до закону), так і до політичних (адже суб'єкти розвідувального співтовариства підпорядковані політичному керівництву держави) та до організаційно-управлінських (адже зумовлює адміністративне підпорядкування апаратів розвідки).

До загальних організаційно-управлінських принципів розвідувальної діяльності в економічній сфері варто віднести також принципи, які теоретики ОРД окреслюють як плановість і науковість.

У військовій науці принцип безперервності відповідає правилу, за яким розвідка повинна вестися безупинно в будь-який час року й доби, у будь-яку погоду, у будь-яких умовах обстановки та в усіх видах бойової діяльності військ, аж до повного розгрому противника (Zaitsev, Nakonechnyi, Pakhariev & Lutsenko, 2022).

У законодавстві України безперервність розвідувальної діяльності не має свого формального визначення як принцип, а отже, і його зміст не розкрито. Це призводить до неоднозначного тлумачення його значення. Таке твердження ґрунтується на різних визначеннях принципу безперервності в юридичних документах, які регламентують суміжні з розвідкою суспільні відносини.

Не вдаючись до деталей проведеного нами наукового аналізу, зазначимо, що погоджуємося з думкою тих дослідників, які вважають, що сутність цього принципу полягає у безперервності на двох рівнях: 1) на рівні здійснення повноважень (тактичний рівень): розвідувальний орган має здійснювати розвідувальну діяльність безперервно незалежно від обставин і часу проведення такої діяльності; 2) на рівні виконання функцій держави (стратегічний рівень): розвідувальний орган не може припинити власні повноваження щодо проведення розвідувальної діяльності без їх передачі іншому органу (Avdieieva, 2019).

Слушною також є позиція дослідників, які зазначають, що принцип безперервності ведення розвідувальної діяльності передбачає виконання поставлених

перед розвідкою завдань на постійній основі незалежно від чинників, що ускладнюють ведення розвідувальної діяльності. Перервану на роки активність розвідувальних служб складно відновити. Якщо спецслужби виводяться з практичного поля діяльності на тривалий період часу, виникає ризик, що вони вже не повернуться на ті позиції, навіть якщо уряд вирішить витратити на це досить багато коштів. Особливе значення принцип безперервності розвідувальної діяльності має для молодих демократій, у яких національні розвідувальні служби проходять етап становлення.

Висновки. Принципи розвідувальної діяльності в економічній сфері – це основоположні правила, яких мають дотримуватися її суб'єкти під час виконання покладених на них завдань з одержання інформації економічного характеру.

Закріпленню на законодавчому рівні підлягають такі принципи розвідувальної діяльності: законності (правило чіткого й неухильного дотримання суб'єктами розвідувального співтовариства Конституції та законів України); незалежності від інших, окрім державних, інтересів; підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам; безперервності (здійснення розвідувальної діяльності безупинно, незалежно від обставин та часу, а також неможливість припинення повноважень розвідувального органу без їх передачі іншій державній структурі). Зазначені принципи мають поширюватися на всі види розвідувальної діяльності, у тому числі на розвідувальну діяльність в економічній сфері.

References [Список використаної літератури]

- Avdieieva, T. (2019). Basic principles of intelligence operation. Course «Legal and political aspects of foreign intelligence of Ukraine». *Kyiv-Mohyla Academy National University* [in Ukrainian]. [Авдєєва Т. Основні принципи функціонування розвідки. Курс «Правові та політичні аспекти діяльності зовнішньої розвідки України» / Національний університет Києво-Могилянська академія. 2019. URL: <https://bintel.org.ua/nukma/principi-rozvidki> (дата звернення: 15.07.2024)].
- Balanda, A. L., & Cherniak, A. M. (2022). Economic intelligence and counter-intelligence in ensuring national economic interests: theoretical and applied aspect. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 12(3), 17–29 [in English]. [Balanda A. L., Cherniak A. M. Economic intelligence and counter-intelligence in ensuring national economic interests: theoretical and applied aspect. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. No. 12 (3). P. 17–29. <https://doi.org/10.56215/04221203.17>].
- Firsov, V. D. (2018). Concepts, signs and principles of intelligence activities in Ukraine. *Bulletin of I. I. Mechnikov ONU*, 23, 2(33), 106–116. (Series «Jurisprudence» [in Ukrainian]. [Фірсов В. Д. Поняття, ознаки та принципи здійснення розвідувальної діяльності в Україні. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2018. Т. 23. Вип. 2 (33). С. 106–116. [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2\(33\).147029](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2(33).147029)].
- Hribov, M. L., & Kozachenko, O. I. (2022). Implicit cooperation in the mechanism of ensuring human rights: monograph. Vinnytsia: Works [in Ukrainian]. [Грибов М. Л., Козаченко О. І. Негласне співробітництво у механізмі забезпечення прав людини : монографія. Вінниця : Твори, 2022. 354 с.]
- Palyvoda, V. O. (2022). Private intelligence companies: foreign experience of involving the private sector in the performance of intelligence tasks: analyst. add. Kyiv: NISD [in Ukrainian]. [Паливода В. О. Приватні розвідувальні компанії: іноземний досвід залучення приватного сектору до виконання завдань розвідки : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2022. 20 с.]
- Villz, A. (2010). Understanding Intelligence Accountability. Geneva: Procon [in Ukrainian]. [Вілльз А. Розуміння підзвітності розвідки. Женева : Procon, 2010. 53 с.]
- Zaitsev, D. V., Nakonechnyi, A. P., Pakhariev, S. O., & Lutsenko, I. O. (2022). Military intelligence: training. Manual. Dobrovolskyi, V.B. (Eds.). Kyiv: KNT [in Ukrainian]. [Військова розвідка : навчальний посібник / упоряд.: Д. В. Зайцев, А. П. Наконечний, С. О. Пахарев, І. О. Луценко; за ред. В. Б. Добровольського. Київ : КНТ, 2022. 332 с.]

Стаття надійшла до редакції 03.08.2024

Usov D. S.

Research of Yevgeny Bereznyak Military Academy
k. 33, str. 45/1 Kniaziv Ostrozkih Street, Kyiv, 01015, Ukraine

LEGISLATIVE REGULATION OF THE INTELLIGENCE ACTIVITY PRINCIPLES IN THE ECONOMIC SPHERE

Summary

The appropriate level of economic development of the state depends on a significant number of factors, including political, military and social factors. An important place among them is the informational factor. After all, in modern conditions, the availability of reliable data on actual economic phenomena, processes, indicators, plans and capabilities of other states (partner countries, competitor countries, neutral countries, transnational corporations, as well as aggressor states) makes it possible to develop a strategy and tactics for ensuring national economic interests at the state level. Obtaining information in the economic sphere is especially relevant for Ukraine, which, due to a number of circumstances, found itself in a difficult economic situation. The article defines the list and content of the principles of intelligence activity in the economic sphere, which should be regulated at the legislative level. According to the results of the study, it was determined that the principles of intelligence activity in the economic sphere are the basic rules that its subjects must follow when performing the tasks assigned to them in order to obtain information of an economic nature. The following principles of intelligence activity are subject to be enshrined at the legislative level: legality (the rule of clear and consistent compliance by subjects of the intelligence community with the Constitution and laws of Ukraine); independence from other than state interests; accountability and control to state bodies defined by law; continuity (way to perform intelligence activities continuously, regardless of circumstances and time, as well as the impossibility of terminating the powers of an intelligence agency without transferring them to another state structure). The specified principles should apply to all types of intelligence activities, in particular in the economic sphere.

Key words: principles, legislation, intelligence activity, economic sphere, legality, independence, political science, legal regulation.